

2020/2133(INI)

13.4.2021

ARVAMUS

Esitaja: petitsioonikomisjon

Saaja: põhiseaduskomisjon

ELi institutsioonide läbipaistvuse ja usaldusväarsuse suurendamise kohta
sõltumatu ELi eetikaorgani loomise kaudu
(2020/2133(INI))

Arvamuse koostaja: Radan Kanev

PA_NonLeg

ETTEPANEKUD

Petitsioonikomisjon palub vastutaval põhiseaduskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. väljendab heameelt Euroopa Komisjoni poolt parlamendi ees võetud kohustuse üle luua sõltumatu ELi eetikaorgan;
2. rõhutab, et kõik ELi institutsioonid peaksid järgima kõrgeid eetika- ja läbipaistvusnorme, ning kutsub kõiki ELi institutsioone üles sõlmima kokkulepe ühise eetikaraamistiku loomise kohta, mis neid norme kajastaksid; rõhutab, et kõrged läbipaistvus- ja usaldusväärsusnormid kõigis ELi institutsioonides on olulised selleks, et kodanikud saaksid täielikult kasutada oma demokraatlikku õigust osaleda ELi otsustusprotsessis, mis omakorda aitab suurendada liidu demokraatlikku legitiimsust ja usaldusväärsust ning samal ajal tugevdada usaldust Euroopa integratsiooniprotsessi vastu; juhib sellega seoses tähelepanu asjaolule, et kodanike usaldus poliitiliste institutsioonide vastu on esindusdemokraatlike riikide peamine alus; tuletab meelde, et komisjoni poliitilistes suunistes aastateks 2019–2024 kohustus komisjoni president töötama kõigi ELi institutsioonide jaoks ühise sõltumatu eetikaorgani loomise nimel ja rõhutas, et ELi institutsioonid peavad – selleks et kodanikud ELisse usuksid ja seda usaldaksid – olema avatud ning eetika, läbipaistvuse ja usaldusväärsuse poolest laitmatud; tuletab meelde, et petitsiooniõigust tuleb tugevdada, et sellega oleks kodanikele tagatud kõige kohasem toetus ELi institutsioonide esindajatega vahetu dialoogi alustamiseks ja pidamiseks eesmärgiga lahendada kodanike probleeme, aidates nii suurendada avatust, kaasatust ja vastutust ning parandada reageerimisvõimet, ühtlasi vähendades lõhet kodanike ja ELi institutsioonide vahel; märgib sellega seoses, et petitsioonide ja nõuetega tegelevad veebilehed peaksid olema ka puuetega inimestele täielikult juurdepääsetavad;
3. rõhutab, et inimesed tunnevad ELi institutsioonide toimimise läbipaistvuse ja usaldusväärsuse vastu erilist huvi, millest annavad tunnistust petitsioonikomisjonile laekuvad rohked petitsioonid, milles nõutakse täielikku läbipaistvust¹, muu hulgas nõukogus otsuste tegemise ja nõukogu kontaktide kohta lobistidega; väljendab muret ELi kõrgemate ametnike ametisse nimetamise menetluste² ning volinike huvide konfliktide ja Euroopa Parlamendi liikmete käitumisjuhendi rikkumiste käsitlemise³ ning läbipaistvuskohustuste ja nn pöördukse efekti eeskirjade täitmise kontrollimise pärast; rõhutab ka, et nagu varasematelgi aastatel, puudutas enamik Euroopa Ombudsmani 2019. aastal lõpetatud uurimistest läbipaistvust ja aruandekohustust, sealhulgas üldsuse juurdepääsu teabele ja dokumentidele;
4. on seisukohal – olles parlamendikomisjon, kes tegeleb kõige otsesemalt avaliku arvamusega ja üldsuse suhtumisega institutsioonide läbipaistvusse ja usaldusväärsusse –, et demokraatlik toimimisviis ja poliitiline vastutus koos kõrgeimatele normidele vastava eetika, läbipaistvuse ja vastutusega on iga põhiseadusliku demokraatia ja ka ELi kontrollimehhanismi põhielemendid; rõhutab

¹ Petitsioonid nr 0134/2019, nr 0939/2018, nr 0161/2017, nr 1367/2015, nr 0696/2015 ja nr 0698/2013.

² Petitsioonid nr 0224/2018 ja nr 0799/2018.

³ Petitsioonid nr 0742/2017, nr 1004/2016, nr 2485/2014, nr 1984/2014.

vajadust ELi tasandil demokraatliku vastutuse mehhanisme veelgi tugevdada; ergutab sellega seoses looma kõigi ELi institutsioonide ühist eetikaraamistikku ja ELi eetikaorganit, mis peaks toimima depolitiseeritud ja sõltumatul viisil paralleelselt aluslepingutes sätestatud poliitiliste kontrollimehhanismidega, et veelgi toetada ELi tasandil vastutuse, läbipaistvuse ja usaldusvääruse kõrgeimaid norme ja tagada nende järgimine, samuti tagada, et avalikud otsused tehakse üldistes huvides, ning seega suurendada kodanike usaldust ELi institutsioonide vastu;

5. tuletab meelde, et Euroopa Parlament kui ainus otse valitav institutsioon, mis esindab ELi kodanikke, peaks jätkama oma olulist järelevalveülesannet komisjoni ja teiste institutsioonide poliitilise hindamise üle, samuti selle üle, et tagada teatavate kandidaatide sobivus kõrgematele ametikohtadele; rõhutab, et Euroopa Parlamendil peab olema keskse tähtsusega roll kõigi ELi institutsioonide, asutuste ja organite suhtes kohaldatava ELi eetika järelevalvesüsteemi tõhustamises, et suurendada üldsuse usaldust ELi otsustamisprotsesside vastu; soovib, et tulevase sõltumatu ELi eetikaorgani liikmekandidaadid nimetaks Euroopa Parlament;
6. rõhutab, et õigusloomeprotsessi suur läbipaistvus on oluline selleks, et kodanikud saaksid oma valitud esindajatelt ja valitsustelt nõuda, et nad võtaksid vastutuse; kordab seetõttu oma üleskutset nõukogule viia oma töömeetodid kooskõlla parlamentaarse ja osalusdemokraatia põhimõtetega, nagu on nõutav aluslepingute kohaselt, ning parandada õigusloomeprotsessi läbipaistvuse reegleid ja tavadid kooskõlas Euroopa Kontrollikoja ja Euroopa Ombudsmani soovitustega, mida parlament toetas valdava häälteenamusega oma 17. jaanuari 2019. aasta resolutsioonis (Euroopa Ombudsmani strateegilise uurimise OI/2/2017/TE kohta, mis käsitleb õigusloomeprotsessi läbipaistvust nõukogu ettevalmistavates organites)⁴, mis põhines põhiseaduskomisjoni ja petitsioonikomisjoni ühisel raportil; tuletab meelde, et suhtlus ELi asutustega peab olema kättesaadav ka puuetega inimestele;
7. peab väga oluliseks, et läbipaistvusregister oleks kohustuslik kõigile liidu institutsioonidele ja ametitele, et hõlbustada avalikku kontrolli ja võimaldada kodanikel ja teistel sidusrühmadel jälgida lobistide tegevust ning nende mõju otsustele ja õigusaktidele;
8. rõhutab, et praegune eneseregulatsiooni eetikaraamistik on osutunud ebapiisavaks ning toonud kaasa killustatud lähenemisviisi ja erinevad eetikanõuded eri ELi institutsioonides; rõhutab, et viimastel aastatel on jäänud karistamata mitu ebaeetilise käitumise ja reeglite rikkumise juhtumit, mis kinnitab, et praeguses ELi eetika järelevalvesüsteemis on endiselt tõsised puudused ja vastuolud; peab äärmiselt oluliseks praeguste menetluste nõrkade kohtade kindlakstegemist ja käsitlemist; rõhutab sellega seoses asjaolu, et praeguste, isereguleerival lähenemisviisil põhinevate killustatud menetluste parandamine seeläbi, et võtta kasutusele tulemuslikum ELi eetika järelevalvesüsteem ja luua ühtne sõltumatu ELi eetikaorgan, on ülioluline, tagamaks kõigis ELi institutsioonides järjepidevat ja täielikku eetikanormide ning võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise rakendamist; rõhutab lisaks, et see eetikaorgan peaks võtma üle praegu erinevates ELi institutsioonides ja ametites tegutsevate eetikakomiteede rolli ning töötama selle nimel, et ühtlustada normide ja

⁴ ELT C 411, 27.11.2020, lk 149.

mõistete, nagu „huvide konflikt“, erinevad tõlgendused, et vältida lahknevusi, tagada selgus ja seega suurendada kodanike usaldust ELi institutsioonide toimimise vastu;

9. rõhutab vajadust vaadata läbi ja ühtlustada asjakohased ELi õigusaktid ja käitumisjuhendid ning nõuda täielikku läbipaistvust seoses ametikohtade või projektidega, mille on võtnud vastu ELi institutsioonide ja ametite kõrgeid ametnikud või parlamendiliikmed, sealhulgas pärast avalikust teenistusest lahkumist; toonitab sellega seoses, et teatavad ametiisikud kinnitavad ise, et neil puudub huvide konflikt, ja hindavad ka eetikanormide järgimist ise; tõstab esile, et enda koostatud kinnitused ja hinnangud ei ole siiski piisavad, mistõttu on vaja lisakontrolli; rõhutab, et see ülesanne peaks kuuluma sõltumatu spetsialiseerunud kolmanda osapoole pädevusse, milleks oleks kõigi ELi institutsioonide, ametite, organite ja büroode ühine sõltumatu eetikaorgan;
10. on seisukohal, et ELi institutsioonid peaksid kohaldama kõrgeimaid eetilisi norme, et ära hoida kõik nn pöördukse efekti juhtumid ja huvide konfliktid, sealhulgas seoses kõrgematele ametikohtadele nimetamisega ELi institutsioonides ja asutustes; väljendab muret selle pärast, et kõik sellised juhtumid, isegi kui need on õiguslikult lubatavad, kahjustavad märkimisväärselt ELi institutsioonide üldist usaldusväarsust ja on sageli kasutusel ELi-vastases propagandas euroskeptitsismi levitamise vahendina; nõuab, et loodaks ELi institutsioonide ühine sõltumatu eetikaorgan, kes teeks järelevalvet tulevase ühise eetikaraamistiku rakendamise üle ning kellel oleks pädevus seoses ühiste reeglitega, mis käsitlevad huvide deklaratsioonide sisu ja nende avaldamist, huvide konflikti ja nn pöördukse efekti vältimist, kingituste ja teenete vastuvõtmist, rikkumistest teatajate ja ahistamise ohvrite kaitsmist, lobitööga seotud kohtumiste, riigihangete ja kõrgemate töötajate koosolekute ajakava läbipaistvust ning avaliku sektori vahendite jaoks läbipaistvate pangakontode kasutamist;
11. on seisukohal, et kõrgetele ametikohtadele kandidaatide valimise menetlused peaksid toimuma täielikult objektiivsete kriteeriumide alusel ja olema avalikkusele täielikult läbipaistvad; rõhutab, et küsimuste ja vastuväidete jaoks tuleks kehtestada raamistik, millega kaasneb menetluse edasine avalik käik ja õigus tühistada otsused, mis on osutunud läbipaistvuse ja usaldusväarsuse seisukohast ebapiisavaks; rõhutab, et menetlusi tuleks korrapäraselt hinnata, et jälgida nende tulemuslikkust ja et neid vajaduse korral parandada;
12. märgib, et mõned ELi liikmesriigid juba esitavad oma valitavatele ja ametisse nimetatavatele ametnikele kõrgeid läbipaistvusnõudeid seoses huvide konflikti, sissetulekuallikate ja perekonnavaraga; on seisukohal, et ELi institutsioonid peavad tingimata ühtlustama oma menetlused ning rakendama ühesuguseid kõrgeid eetika- ja usaldusväarsusnorme;
13. rõhutab Euroopa Ombudsmani olulist rolli ELi institutsioonides kõrgeimate läbipaistvus- ja usaldusväarsusnormide tagamisel; rõhutab, et Euroopa Ombudsmanil on Euroopa avaliku halduse nõuetekohase toimimise järelevalves keskne roll, mis peaks nii jätkuma ka pärast ELi eetikaorgani asutamist; peab sellega seoses vajalikuks kaitsta ja vajaduse korral tugevdada ombudsmani rolli esimese organina, kelle poole kodanikud saavad pöörduda, et väljendada institutsioonidega seotud mureküsimusi; palub põhiseaduskomisjoni, et ta oma töös eetikareeglite tugevdamiseks ja nende

jõustamiseks ühtse sõltumatu eetikaorgani loomise kaudu kaaluks ja võtaks täielikult arvesse kõiki praeguse ELi eetikaraamistiku puudusi ja lünki, mida on kinnitatud ka Euroopa Ombudsmani korraldatud uurimistes; teeb ettepaneku sõlmida ELi institutsioonide vaheline kokkulepe, et luua Euroopa Parlamendi ja komisjoni jaoks ühtne sõltumatu eetikaorgan, milles võivad osaleda kõik ELi institutsioonid, ametid ja asutused, eesmärgiga parandada kõiki selle teemaga seonduvaid aspekte; soovib anda sellele organile selge volitus ja tagada, et tehnilisel tasandil oleks tema tegevusstruktuur alaline, sõltumatu, erapooletu, kollegiaalne ja sooliselt tasakaalustatud;

14. soovib, et ühtne sõltumatu eetikaorgan koosneks liikmetest, kelle valib välja komisjon ja nimetab ametisse parlament, ning et kandidaadid võiks valida muu hulgas Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Kontrollikoja endiste presidentide ning endiste Euroopa ombudsmanide ja endiste parlamendiliikmete hulgast; soovib kandidaatide valimisel lähtuda nende usaldusväärsest, pädevusest, kogemusest ja huvide konflikti puudumisest; soovib valikumenetluse käigus põhjalikult analüüsida kandidaatide praegusi ja varasemaid poliitilisi ametikohti, võttes arvesse kõnealuse organi ülesandeid ja vajalikku kõrget erapooletuse taset; rõhutab, et täielikult tuleks vältida poliitilise taustaga liikmete enamust; nõuab, et sõltumatu eetikaorgani koosseis oleks sooliselt tasakaalustatud; on veendunud, et sõltumatule eetikaorganile tuleb anda volitused järelevalveks eetikanormidest kinnipidamise üle ja konsultatsioonideks nende teemal; rõhutab, et sõltumatu eetikaorgani volituste üle on vaja täiendavat arutelu, et arvestada olemasolevate organite rolli ning liidu institutsioonide õiguste ja kohustustega, mis on sätestatud aluslepingutes; palub seetõttu põhiseaduskomisjonil arutada sõltumatu eetikaorgani võimalikku struktuuri, liikmete valimismenetlust ja pädevust;
15. on veendunud, et sõltumatule eetikaorganile tuleb tagada piisavad inimressursid ja rahalised vahendid, et ta saaks oma ülesandeid tulemuslikult täita; tõstab esile, et sõltumatu eetikaorgan peaks jälgima, et ELi institutsioonid ja kõik ELi institutsioonidega koostööd tegevad kolmandad osapooled, sealhulgas need, kes on kantud läbipaistvusregistrisse, vastaksid ka aja möödudes pidevalt läbipaistvuskriteeriumidele, ja tegema süstemaatilisi kontrole selle tagamiseks; teeb ettepaneku, et sõltumatul eetikaorganil peaksid olema mehhanismid ELi institutsioonide siseseks kaebustega tegelemiseks, et võimalikest rikkumistest saaks konfidentsiaalselt teatada ja neid diskreetselt uurida.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	13.4.2021
Lõpphääletuse tulemus	+: 19 -: 6 0: 9
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Marc Angel, Margrete Auken, Alexander Bernhuber, Markus Buchheit, Ryszard Czarnecki, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Emmanouil Fragkos, Mario Furore, Gianna Gancia, Ibán García Del Blanco, Alexis Georgoulis, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Ulrike Müller, Emil Radev, Sira Rego, Frédérique Ries, Alfred Sant, Monica Semedo, Massimiliano Smeriglio, Yana Toom, Thomas Waitz, Stefania Zambelli, Tatjana Ždanoka, Kosma Złotowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Anne-Sophie Pelletier, Ramona Strugariu, Rainer Wieland

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

19	+
PPE	Radan Kanev
Renew	Ulrike Müller, Frédérique Ries, Monica Semedo, Ramona Strugariu, Yana Toom
S&D	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Marc Angel, Ibán García Del Blanco, Cristina Maestre Martín De Almagro, Alfred Sant, Massimiliano Smeriglio
The Left	Anne-Sophie Pelletier, Sira Rego
Verts/ALE	Margrete Auken, Eleonora Evi, Thomas Waitz, Tatjana Ždanoka

6	-
PPE	Alexander Bernhuber, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Peter Jahr, Dolors Montserrat, Rainer Wieland

9	0
ECR	Ryszard Czarnecki, Emmanouil Fragkos, Kosma Złotowski
ID	Markus Buchheit, Gianna Gancia, Stefania Zambelli
NI	Mario Furore
PPE	Stelios Kympouropoulos, Emil Radev

Kasutatud tähised:

+: poolt

-: vastu

0: erapooletu